

прѣстоли или около прѣстолитѣ се навъртаха като министри и съвѣтници хора, които бѣха горѣ долу привързани на съвременнитѣ тѣмъ идеи и които се мъчаха да ги прокаратъ въ управлението на държавитѣ.

Мѣжду това, въ онова време не разбираха друго-яче прокарване на реформи, освенъ като едно благо-дѣяние отъ страна на властующитѣ. Никой не можаше да си въобрази, че това може да стане съ едно усилие отъ страна на самия народъ. Това бѣ единъ видъ *благо-дѣтеленъ деспотизмъ*. Жанъ Жакъ Руссо се придържаше къмъ тая теория, като искаше „да накаратъ чело-вѣка да бѣде свободенъ.“

Наистина, че тогава народа живѣяше още подъ игото на невежеството и на прѣдразсѣждцитѣ. Австрийския императоръ Иосифъ II, единъ отъ вѣнценоснитѣ философи, като се помъчи да прокара въ държавата си една частъ отъ нововвежданията, които френското Учредително Сѣбрание прокара по сетяѣ, срѣшна най упорито съпротивление. Същото това си пати и Испанския кралъ Карлъ III, когато поиска да отърве Испанцитѣ отъ иезуитщината: „Тѣ приличатъ на ония дѣца, които плачатъ, когато ги миѣтъ,“ казалъ той.

Това ставаше тъй, защото тие вѣнценосци намѣсто да потърсѣтъ съдѣйствието на народа за реформаторскитѣ си прѣдприятия, искаха да дѣйствуватъ безъ него споредъ извѣстната формула: всичко за народа, но нищо чрѣзъ него.

Народътъ не се привързва наздраво и съ присърдце освенъ къмъ оня прогресъ, който си е самъ той създалъ, защото труда който той употребява за да извърши тоя прогресъ го въздига материално и нравствено. Това което той дължи на тиранитѣ цивилизатори, рѣдко се вкоренява въ него. Това сж лошо скроени споредъ ръстътъ му дрѣхи, които го стѣгатъ при най малкото движение.